

Predvidevanje strokovnjakov o nastajajočih psihosocialnih tveganjih, ki so povezana z varnostjo in zdravjem pri delu

V delovnem okolju se pojavljajo pomembne spremembe, ki prinašajo nove izzive na področju varnosti in zdravja delavcev. Zaradi teh sprememb nastajajo psihosocialna tveganja. Tveganja, ki so povezana s pripravo, organizacijo in upravljanjem dela ter z ekonomskim in socialnim vidikom dela, imajo lahko za posledico povečano raven stresa ter povzročijo resno poslabšanje duševnega in fizičnega zdravja delavcev. V letu 2005 je več kot 20 % delavcev iz 25 držav članic Evropske unije menilo, da je njihovo zdravje ogroženo zaradi stresa na delovnem mestu ⁽¹⁾. Po nekaterih ocenah so znašali stroški zaradi stresa na delovnem mestu, ki jih je v letu 2002 utrpelo gospodarstvo EU-15, kar 20 000 milijonov EUR ⁽²⁾.

Prepoznavanje nastajajočih tveganj

Strategija Skupnosti na področju varnosti in zdravja pri delu za obdobje 2002–2006 ⁽³⁾ je pozvala Evropsko agencijo za varnost in zdravje pri delu k „ustanovitvi observatorija tveganj“ za „predvidevanje novih in nastajajočih tveganj“. Da bi dosegel svoje cilje, je Evropski observatorij tveganj izvedel strokovne raziskave po metodi Delfi. Po tej metodi se rezultati prejšnjega kroga raziskav vrnejo kot povratne informacije strokovnjakom v nadaljnje ocenjevanje. Postopek se ponavlja tako dolgo, dokler ni doseženo soglasje. Rezultati so bili dopolnjeni z analizo znanstvene raziskave o ključnih vprašanjih, ki so jih opredelili strokovnjaki. Na tej podlagi se lahko zgodaj prepoznajo nastajajoča tveganja na delovnem mestu in sprejmejo ustrezni ukrepi.

Napoved v zvezi z razvojem psihosocialnih tveganj temelji na ugotovitvah strokovnjakov, ki so v letih 2003 in 2004 izvedli tri na vprašalnikih zasnovane raziskave. Strokovnjaki iz 13 držav članic Evropske unije, Združenih držav Amerike in Mednarodne organizacije dela, so imeli najmanj pet let izkušenj

na področju psihosocialnih tveganj, poleg tega jih je večina delala na področju psiholoških raziskav. Analiza literature z obravnavanega področja je bila temelj za podrobnejšo raziskavo nastajajočih tveganj, pri čemer je bila posebna pozornost namenjena zlasti razširjenosti teh tveganj, njihovem vplivu na varnost in zdravje pri delu, možnim preventivnim ukrepom in potrebi po nadaljnjih raziskavah.

Kaj so nastajajoča tveganja?

„Nastajajoča tveganja, povezana z varnostjo in zdravjem pri delu“, je vsako tveganje, ki je hkrati novo in se povečuje.

Novo pomeni, da:

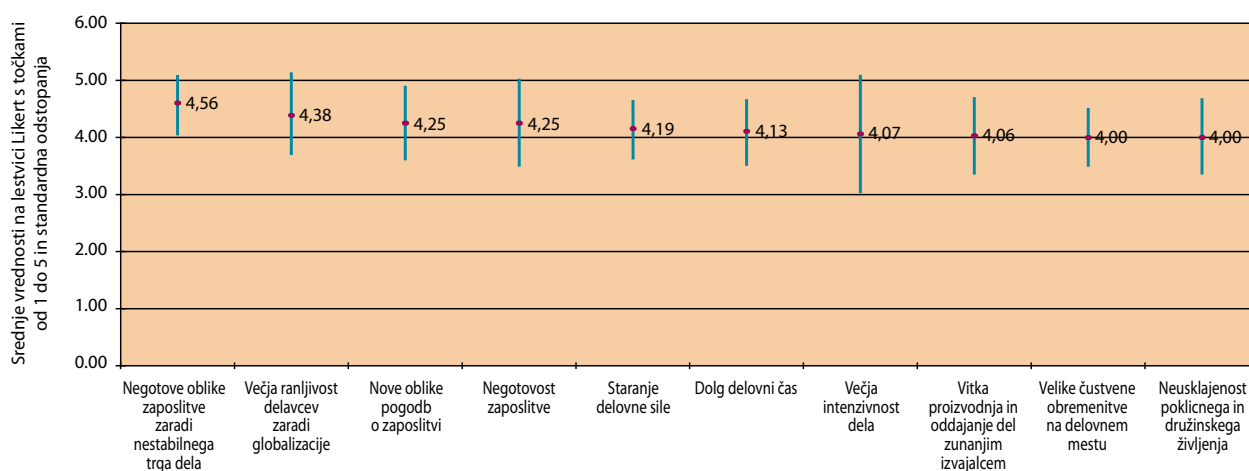
- tveganje prej ni obstajalo in je nastalo zaradi novih procesov, novih tehnologij, novih vrst delovnih mest ali socialnih oziroma organizacijskih sprememb; ali
- je dolgotrajni problem zaradi novih znanstvenih dognanj ali sprememb v družbenih zaznavanjih zdaj opredeljen kot tveganje.

Tveganje se povečuje, če se:

- povečuje število nevarnosti, ki vodijo k tveganju, ali
- povečuje verjetnost izpostavljenosti nevarnostim, ali
- slabša zdravstveno stanje delavcev zaradi posledic nevarnosti.

Nastajajoča psihosocialna tveganja

Raziskava in analiza literature kaže, da so nastajajoča psihosocialna tveganja, povezana z varnostjo in zdravjem pri delu, pogosto posledica tehnične ali organizacijske spremembe.

Deset najpomembnejših nastajajočih psihosocialnih tveganj, ki jih je opredelila raziskava

(Opomba: srednja vrednost > 4: tveganje, nesporno opredeljeno kot nastajajoče; 3,25 < srednja vrednost ≤ 4: tveganje, opredeljeno kot nastajajoče)

⁽¹⁾ Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer: Četrta evropska raziskava o delovnih pogojih, Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, Luxembourg, 2007 (<http://www.eurofound.europa.eu/ewco/surveys/EWCS2005/index.htm>).

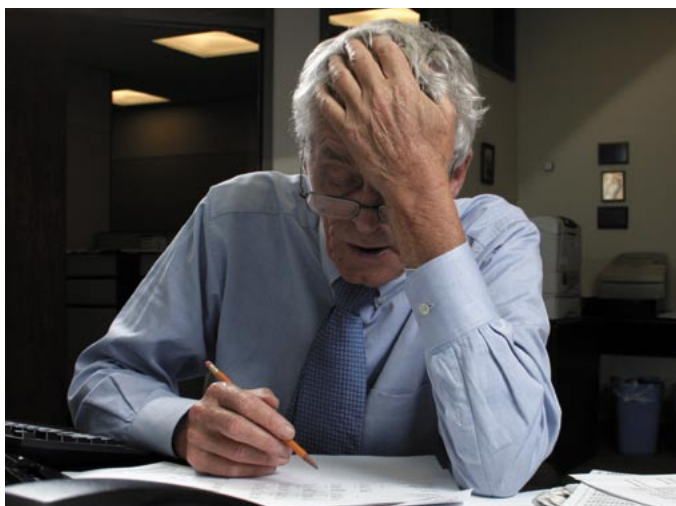
⁽²⁾ Evropska komisija: Smernice o stresu, povezanem z delom – Začimba življenja ali poljub smrti?, Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, Luxembourg, 2002 (http://ec.europa.eu/employment_social/publications/2002/ke4502361_en.html).

⁽³⁾ „Prilaganje spremembam pri delu in v družbi: nova strategija Skupnosti o varnosti in zdravju pri delu 2002–06“, COM(2002) 118 konč.

Pomembni dejavniki so tudi socialno-ekonomske, demografske in politične spremembe, vključno z aktualnim pojavom globalizacije. Deset najpomembnejših nastajajočih psihosocialnih tveganj, ki so jih opredelili strokovnjaki, lahko združimo v naslednjih pet področjih:

1. Nove oblike pogodb o zaposlitvi in negotova zaposlitev

Uporaba negotovih oblik pogodb o zaposlitvi lahko, skupaj s težnjami po vitki proizvodnji (t.j. proizvodnji blaga in izvajanju storitev z manjšimi stroški) in oddajanju del zunanjim izvajalcem, vpliva na zdravje in varnost delavcev. Delavci, ki delajo na podlagi takih oblik pogodb, običajno opravljajo najnevarnejša dela, delajo v slabših razmerah in so deležni manj usposabljanja o varnosti in zdravju pri delu. Nestabilni trgi dela dajejo občutek negotove zaposlitve in povečujejo stres na delovnem mestu.

2. Staranje delovne sile

Ena izmed posledic staranja prebivalstva in višje upokojitvene starosti je staranje delovne sile v Evropi. Strokovnjaki menijo, da so starejši delavci bolj občutljivi za nevarnosti, ki izhajajo iz slabih delovnih pogojev, kot mlajši delavci. Poleg tega so starejši delavci, ki nimajo priložnosti za vseživljensko učenje, soočeni z večjimi mentalnimi in čustvenimi zahtevami. To lahko vpliva na njihovo zdravje in poveča možnosti za nezgode pri delu. Zagotoviti je treba dobre delovne pogoje, prilagojene potrebam vsakega zaposlenega, vključno s starejšimi delavci, in na ta način omogočiti daljšo delovno aktivnost prebivalstva.

3. Večja intenzivnost dela

Številni delavci se spopadajo z vse večjimi količinami informacij in morajo obvladovati večje delovne obremenitve in pritiske na delovnem mestu. Nekateri delavci, zlasti tisti, ki so zaposleni na podlagi novih oblik pogodb

o zaposlitvi ali na izredno konkurenčnih področjih, se počutijo vse bolj negotovo. Bojijo se na primer, da se njihova uspešnost in rezultati ocenjujejo natančneje in zato običajno delajo dlje, da bi dokončali svoje naloge. Včasih morda ne dobijo plačila za večjo delovno obremenitev ali nimajo ustrezne socialne podpore. Večja delovna obremenitev in več zahtev, naloženih manjšemu številu delavcev, lahko povzročijo stres na delovnem mestu ter vplivajo na varnost in zdravje delavcev.

4. Velike čustvene obremenitve na delovnem mestu

To področje ni novo, vendar vzbuja veliko skrbi, zlasti v rastočih in vse bolj konkurenčnih sektorjih zdravstva in storitev. Trpinčenje na delovnem mestu so strokovnjaki opredelili kot dejavnik, ki prispeva k čustvenim obremenitvam delavcev. Nasilje in trpinčenje sta lahko prisotna v vseh poklicih in dejavnostih in povzročata stres tako žrtvam kot pričam ter lahko resno vplivata na duševno in fizično zdravje.

5. Neusklajenost poklicnega in družinskega življenja

Težave na delovnem mestu se lahko prenesejo v zasebno življenje delavca. Negotovo priložnostno delo, velike delovne obremenitve ter spremenljiv ali nepredvidljiv delovni čas, zlasti kadar ga ni mogoče prilagoditi osebnim potrebam zaposlenega, lahko povzročijo navzkrižje med zahtevami dela in zasebnega življenja. Posledica je neusklajenost poklicnega in družinskega življenja, kar slabo vpliva na počutje delavca.

Dodatne informacije

Predvidevanje strokovnjakov o psihosocialnih tveganjih je eno od štirih poročil o nastajajočih tveganjih, ki jih je pripravil Evropski observatorij tveganj. Druga poročila obravnavajo fizikalna, biološka in kemična tveganja.

Poročilo z naslovom *Predvidevanje strokovnjakov o nastajajočih psihosocialnih tveganjih, ki so povezana z varnostjo in zdravjem pri delu, je na voljo na:*

http://riskobservatory.osha.europa.eu/risks/forecasts/psychosocial_risks

Vse informacije, ki jih je objavil Evropski observatorij tveganj, so na voljo na: <http://riskobservatory.osha.europa.eu>

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (+ 34) 94 479 43 60, faks (+ 34) 94 479 43 83

E-pošta: information@osha.europa.eu

© Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu. Reprodukција je dovoljena z navedbo vira. Printed in Belgium, 2007

